

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja

Druk nr 4324
Warszawa, 25 maja 2011 r.

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Marka Plurę.

(-) Tadeusz Aziewicz; (-) Bogdan Bojko; (-) Jerzy Borowczak; (-) Łukasz Borowiak; (-) Krzysztof Brejza; (-) Roman Brodniak; (-) Jacek Brzezinka; (-) Renata Butryn; (-) Janusz Cichoń; (-) Leszek Cieślik; (-) Piotr Cieśliński; (-) Czesław Czechyra; (-) Alicja Dąbrowska; (-) Zenon Durka; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Magdalena Gąsior-Marek; (-) Łukasz Gibała; (-) Artur Gierada; (-) Agnieszka Hanajczyk; (-) Stanisław Huskowski; (-) Michał Jaros; (-) Leszek Jastrzębski; (-) Roman Kaczor; (-) Andrzej Kania; (-) Włodzimierz Karpiński; (-) Magdalena Kochan; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Agnieszka Kozłowska-Rajewicz; (-) Robert Kropiwnicki; (-) Adam Krupa; (-) Jan Kulas; (-) Jan Kuriata; (-) Dariusz Lipiński; (-) Jan Musiał; (-) Tadeusz Naguszewski; (-) Sławomir Neumann; (-) Marzena Okła-Drewnowicz; (-) Danuta Olejniczak; (-) Piotr Ołowski; (-) Paweł Orłowski; (-) Maciej Orzechowski; (-) Konstanty Oświęcimski;

(-) Tadeusz Patalita; (-) Sławomir Piechota; (-) Grzegorz Pisalski; (-) Julia Pitera; (-) Marek Plura; (-) Mirosław Pluta; (-) Sławomir Preiss; (-) Norbert Raba; (-) Damian Raczkowski; (-) Leszek Redzimski; (-) Tadeusz Ross; (-) Beata Rusinowska; (-) Dorota Rutkowska; (-) Sławomir Rybicki; (-) Andrzej Ryszka; (-) Marek Rząsa; (-) Henryk Siedlaczek; (-) Witold Sitarz; (-) Bożena Sławiak; (-) Tomasz Smolarz; (-) Wojciech Sokołowski; (-) Jarosław Stolarczyk; (-) Wiesław Suchowiejko; (-) Paweł Suski; (-) Miron Sycz; (-) Michał Szczerba; (-) Grzegorz Sztolcman; (-) Iwona Śledzińska-Katarasińska; (-) Anna Śliwińska; (-) Piotr Tomański; (-) Irena Tomaszak-Zesiuk; (-) Cezary Tomczyk; (-) Łukasz Tusk; (-) Cezary Urban; (-) Piotr van der Coghen; (-) Piotr Waśko; (-) Monika Wielichowska; (-) Jarosław Wojciechowski; (-) Norbert Wojnarowski; (-) Marek Wojtkowski; (-) Marek Wójcik; (-) Adam Wykręt; (-) Jacek Zacharewicz; (-) Marek Zieliński; (-) Jerzy Ziętek.

**Ustawa
z dnia ...
o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się**

**Rozdział 1
Przepisy ogólne**

Art. 1.

Ustawa określa:

- 1) zasady korzystania przez osoby uprawnione z pomocy osoby przybranej przez siebie w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi i zakładami opieki zdrowotnej;
- 2) zasady właściwej obsługi osób uprawnionych w kontaktach z instytucjami publicznymi;
- 3) zasady dofinansowania kosztów kształcenia osób uprawnionych, członków ich rodzin oraz innych osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi w zakresie polskiego języka migowego, systemu językowo-migowego i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych na różnym poziomie;
- 4) zasady dofinansowania kosztów usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika;
- 5) zasady monitorowania rozwiązań wspierających komunikowanie się i dostępność do nich.

Art. 2.

Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) **osobie uprawnionej** – należy przez to rozumieć osobę doświadczającą trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się, posiadającą orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności bez względu na przyczynę jego wydania;
- 2) **członkach rodzin** – należy przez to rozumieć współmałżonka, dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbów, rodziców, rodziców współmałżonka, rodzeństwo, ojczyma, macochę, zięciów i synowe osoby uprawnionej;
- 3) **osobie przybranej** – należy przez to rozumieć osobę wybraną przez osobę uprawnioną w celu ułatwienia porozumienia z osobą uprawnioną i pomocy w załatwieniu spraw w instytucjach publicznych, służbach ratowniczo-interwencyjnych oraz zakładach opieki zdrowotnej;
- 4) **Polskim Języku Migowym (PJM)** – należy przez to rozumieć podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, które uważają go za taki środek a będący naturalnym językiem wizualno-przestrzennym;
- 5) **Systemie Językowo-Migowy (SJM)** – należy przez to rozumieć podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, które uważają go za taki środek, w którym znaki migowe wspierają wypowiedź dźwiękowo-artykulacyjną;

- 6) **sposobach komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN)** – należy przez to rozumieć podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, które uważają go za taki środek, w którym sposób przekazu komunikatu dostosowany jest do potrzeb wynikających z łącznego występowania dysfunkcji narządu wzroku i słuchu;
- 7) **środkach wspierania komunikowania się** – należy przez to rozumieć rozwiązania umożliwiające kontakt, w szczególności poprzez:
  - a) przesyłanie krótkich wiadomości tekstowych (SMS) w telefonii stacjonarnej oraz ruchomej,
  - b) przesyłanie faksów,
  - c) przesyłanie listów poczty elektronicznej (e-mail),
  - d) dostępne serwisy internetowe instytucji publicznych;
- 8) **instytucjach publicznych** – należy przez to rozumieć urzędy obsługujące organy władzy publicznej (państwowe i samorządowe) oraz jednostki organizacyjne podległe lub nadzorowane przez te organy, które bezpośrednio obsługują osoby fizyczne;
- 9) **służbach ratowniczo-interwencyjnych** – należy przez to rozumieć jednostki systemu państwowego ratownictwa medycznego, straż pożarną, policję, straż miejską (gminną);
- 10) **zakładach opieki zdrowotnej** – należy przez to rozumieć zakłady opieki zdrowotnej wymienione w art. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89, z późn. zm.¹).

Art. 3.

1. Osoba uprawniona ma prawo do swobodnego korzystania z wybranej przez siebie formy komunikowania się.
2. Osoba uprawniona, która nie posiada pełnej zdolności do czynności prawnych ma prawo współdecydowania wraz z rodzicami lub opiekunami prawnymi o wybranej formie komunikowania się.
3. Realizacja prawa, o którym mowa w ust. 1, odbywa się na zasadach określonych w ustawie.

Art. 4.

Realizacja postanowień ustawy nie wyklucza podejmowania innych działań na rzecz realizacji wsparcia osób uprawnionych na zasadach odrębnych.

Art. 5.

1. Realizując postanowienia ustawy instytucja publiczna, służba ratowniczo-interwencyjna oraz zakład opieki zdrowotnej może żądać od osoby uprawnionej przedstawienia dokumentu potwierdzającego jej niepełnosprawność lub uprawnienia.
2. Za dokument, o którym mowa w ust. 1, uznaje się w szczególności legitymację osoby niepełnosprawnej lub legitymację potwierdzającą niezdolność do pracy wydaną na podstawie odrębnych przepisów.

Rozdział 2

---

¹ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89, Nr 123, poz. 849, Nr 166, poz. 1172, Nr 176, poz. 1240 i Nr 181, poz. 1290, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056 i Nr 234, poz. 1570, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 76, poz. 641, Nr 98, poz. 817, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1707 oraz z 2010 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 107, poz. 679.

Kontakt osób uprawnionych z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej

Art. 6.

1. Osoba uprawniona ma prawo do skorzystania z pomocy osoby przybranej przez siebie posługującej się PJM, SJM lub SKOGN w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej w dowolnie wybranym czasie.
2. Prawo, o którym mowa w ust. 1, może być ograniczone wyłącznie ze względów bezpieczeństwa lub zasad ochrony informacji niejawnych.
3. W przypadku skorzystania przez osoby uprawnione z prawa, o którym mowa w ust. 1, instytucja publiczna, służby ratowniczo-interwencyjne oraz zakłady opieki zdrowotnej nie mogą wymagać przedstawienia dokumentów potwierdzających znajomość PJM, SJM lub SKOGN przez osoby przybrane.
4. Pomoc, o której mowa w ust. 1, nie ogranicza praw osoby uprawnionej.

Art. 7.

1. Przetwarzanie informacji i danych w czasie korzystania przez osobę uprawnioną z pomocy osoby przybranej odbywa się w celu zapewnienia jej możliwości komunikowania się w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej.
2. Przetwarzanie informacji i danych w czasie korzystania przez osobę uprawnioną z pomocy osoby przybranej odbywa się zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych bez obowiązku informowania osób, których one dotyczą.

Rozdział 3

Zasady właściwej obsługi osób uprawnionych w kontaktach z instytucjami publicznymi

Art. 8.

1. Osoba uprawniona ma prawo do korzystania ze środków wsparcia komunikowania się w kontaktach z instytucjami publicznymi.
2. Instytucja publiczna zobowiązana jest do udostępnienia usługi pozwalającej na komunikowanie się z wykorzystaniem środków wsparcia komunikowania się.
3. Instytucja publiczna zobowiązana jest do upowszechnienia informacji o usłudze, o której mowa w ust. 2, w sposób powszechnie przyjęty, w szczególności w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronach internetowych instytucji czy w miejscach publicznie dostępnych w instytucjach.
4. Instytucja publiczna zobowiązana jest do realizacji usługi, o której mowa w ust. 2, w sposób odpowiadający zgłoszonym potrzebom wynikającym z konieczności korzystania ze środków wspierania komunikowania się.
5. Usługa, o której mowa w ust. 2, realizowana jest z zachowaniem zasad właściwych dla spraw w postępowaniu administracyjnym.

Art. 9.

1. Tworzy się rejestr tłumaczy PJM, SJM i SKOGN.
2. Rejestr prowadzi wojewoda w zakresie tłumaczy świadczących usługi na obszarze jego województwa.

3. Rejestr prowadzony jest w formie elektronicznej z uwzględnieniem podziału danych w nim zawartych na rodzaj świadczonych usług, w szczególności na zakres tłumaczeń wykonywanych przez tłumacza.
4. Wpis do rejestru jest bezpłatny.
5. Osoba uprawniona oraz instytucje publiczne mają prawo do bezpłatnego korzystania z rejestru w związku z realizacją postanowień niniejszej ustawy.

Art. 10.

1. Instytucje publiczne zobowiązane są do informowania osób uprawnionych o rejestrze, o którym mowa w art. 9.
2. Informacja, o której mowa w ust. 1, powinna zawierać w szczególności informacje o funkcjonowaniu rejestru, zasadach dostępności do danych w nim zawartych oraz prezentować dane z rejestru, które mogą umożliwić skorzystanie przez osobę uprawnioną z instrumentów przewidzianych w danej ustawie w ramach spraw realizowanych w instytucji publicznej.
3. Informacja, o której mowa w ust. 1, nie może zawierać informacji utrudniających lub uniemożliwiających dokonanie swobodnego wyboru przez osobę uprawnioną sposobu realizacji uprawnień wynikających z ustawy, w szczególności ograniczać wybór tłumacza.
4. Informacja, o której mowa w ust. 1, udostępniana jest w sposób zwyczajowo przyjęty w danej instytucji publicznej w formie dostępnej dla osób uprawnionych.

Art. 11.

1. Osoba uprawniona ma prawo korzystać w kontaktach z instytucjami publicznymi z wybranego przez siebie tłumacza lub tłumacza-przewodnika na zasadach określonych w odrębnych przepisach.
2. Skorzystanie z uprawnienia, o którym mowa w ust. 1, nie wyklucza możliwości korzystania z innych uprawnień przewidzianych w niniejszej ustawie.
3. Do uprawnienia, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 7.

Art. 12.

1. Instytucja publiczna zapewnia, na zasadach określonych w art. 13, dostęp do usług tłumacza PJM, SJM i SKOGN.
2. Usługa, o której mowa w ust. 1, może być realizowana również przez zapewnienie tłumaczenia PJM lub SJM przez pracownika instytucji publicznej lub przez wykorzystanie środków wspierania komunikowania się.
3. Usługa, o której mowa w ust. 1, jest bezpłatna dla osoby uprawnionej.
4. Do usługi, o której mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 7.

Art. 13.

1. Osoba uprawniona zobowiązana jest zgłosić chęć skorzystania z usługi, o której mowa w art. 12, ze wskazaniem wybranej metody komunikowania się, do właściwej ze względu na właściwość sprawy instytucji publicznej, co najmniej 3 dni robocze przed tym zdarzeniem z wyłączeniem sytuacji nagłych.
2. Zgłoszenie, o którym mowa w ust. 1, powinno być dokonane w formie określonej przez instytucję publiczną w sposób dostępny dla osób uprawnionych.
3. Po dokonaniu zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, instytucja publiczna zobowiązana jest do zapewnienia właściwej obsługi osoby uprawnionej, w

terminie przez nią wyznaczonym lub z nią uzgodnionym, w zakresie komunikowania się na zasadach określonych w ustawie, z zastrzeżeniem ust. 4.

4. Instytucja publiczna, w przypadku braku możliwości realizacji usługi, o której mowa w art. 12, powiadamia wraz z uzasadnieniem osobę uprawnioną, wyznaczając możliwy termin realizacji usługi lub wskazując na inną formę realizacji uprawnień określonych w niniejszej ustawie. Na zawiadomienie o braku możliwości realizacji usługi nie służy odwołanie.

Art. 14.

1. Instytucja publiczna, po otrzymaniu zgłoszenia, o którym mowa w art. 13 ust. 1, może zwrócić się niezwłocznie do właściwego wojewody w celu wyznaczenia tłumacza odpowiadającego zgłoszeniu.
2. Wojewoda dokonuje wyboru tłumacza, który odpowiada zgłoszeniu osoby uprawnionej poprzez wskazanie kolejnego w porządku alfabetycznym tłumacza w rejestrze.
3. Wojewoda zawiadamia niezwłocznie instytucję publiczną o dokonanym wyborze przekazując jej kompletne informacje z rejestru o wybranym tłumaczu.

Art. 15.

Prezes Rady Ministrów określi w drodze rozporządzenia zakres oraz zasady funkcjonowania rejestru, o którym mowa w art. 9, szczegółowe zasady i tryb przekazywania zgłoszeń przez instytucje publiczne, dokonywania wyboru tłumacza i przekazywania informacji o dokonanym wyborze przez wojewodę w szczególności:

- 1) wzór wniosku o wpis do rejestru;
- 2) wzór wniosku o zmianę danych podlegających wpisowi do rejestru;
- 3) wzór zawiadomienia o wpisie do rejestru;
- 4) wzór zawiadomienia o wykreśleniu z rejestru;
- 5) listę wymaganych dokumentów potwierdzających znajomość języka migowego;
- 6) zasady wpisu, zmiany i skreślenia na liście;
- 7) trybu udostępniania informacji, ich zakresu, trybu udostępniania wniosków oraz ich składania;
- 8) zakres danych publikowanych w rejestrze;
- 9) formę dokonywania zgłoszenia przez instytucje publiczne;
- 10) zasady dokonywania wyboru tłumacza przez wojewodę;
- 11) formę przekazywania informacji o wyborze tłumacza przez wojewodę - mając na uwadze potrzebę zapewnienia sprawnego funkcjonowania rejestru tłumaczy/podmiotów świadczących usługi tłumaczy PJM, SJM i SKOGEN oraz uwzględniając konieczność zapewnienia właściwej i terminowej obsługi osób uprawnionych na zasadach określonych w ustawie.

Art. 16.

1. Instytucja publiczna może udostępniać wszelkie dokumenty niezbędne dla załatwienia sprawy w formie dostępnej dla osób uprawnionych, na ich żądanie.

2. Instytucja publiczna zobowiązana jest do zamieszczania wszystkich niezbędnych informacji o instytucji i sposobach realizacji ustawy w miejscach dostępnych dla osób uprawnionych.

Art. 17.

1. Koszt usługi świadczonej przez tłumacza PJM, SJM i SKOGN wpisanego do rejestru w ramach realizacji usługi, o której mowa w art. 12 ust. 1, nie może być wyższy niż 70,00 złotych za godzinę świadczenia usługi.
2. Tłumaczowi przysługuje wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, wyłącznie w przypadku wybrania go do świadczenia usługi na zasadach określonych w ustawie i zrealizowania jej.
3. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, wypłacane jest przez instytucję publiczną, która zapewnia dostęp do usług tłumacza PJM, SJM i SKOGN w sposób określony w art. 13, na zasadach odrębnych.

Rozdział 4

Dofinansowanie kosztów szkolenia PJM, SJM i SKOGN

Art. 18.

1. Osoby uprawnione, członkowie rodzin oraz inne osoby mające stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi mogą korzystać z wybranej przez siebie formy nauki PJM, SJM i SKOGN.
2. Koszt nauki, o której mowa w ust. 1, może zostać dofinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na wniosek osób, o których mowa w ust. 1.
3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi w drodze rozporządzenia:
  - 1) warunki jakie muszą spełniać osoby uprawnione, członkowie rodzin oraz inne osoby mające bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi aby ubiegać się o dofinansowanie kosztów nauki;
  - 2) tryb składania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie kosztów nauki, wysokość oraz sposób przyznawania i przekazywania środków Funduszu na ten cel uwzględniając różnice w grupach uprawnionych do dofinansowania;
  - 3) zakres oraz formę dodatkowych informacji i dokumentów składanych wraz z wnioskiem, o którym mowa w pkt 2;
  - 4) wzory wniosków, o których mowa w pkt 2- mając na uwadze prawidłowe funkcjonowanie mechanizmu dofinansowania kosztów nauki PJM, SJM i SKOGN oraz uwzględnienie potrzeb osób korzystających ze szkoleń PJM, SJM i SKOGN.

Rozdział 5

Polska Rada Języka Migowego

Art. 19.

1. Powołuje się Polską Radę Języka Migowego, zwaną dalej „Radą”.
2. Rada jest organem doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.
3. Do zakresu działania Rady należy:
  - 1) ustalanie rekomendacji prawidłowego stosowania komunikacji migowej;

- 2) upowszechnianie i promowanie wiedzy o języku migowym poprzez wspieranie inicjatyw promujących rozwiązania na rzecz osób uprawnionych i upowszechniających rozwiązania wspierające komunikowanie się;
- 3) sporządzanie opinii o funkcjonowaniu przepisów ustawy, opiniowanie projektów dokumentów rządowych w zakresie funkcjonowania osób uprawnionych;
- 4) wskazywanie propozycji rozwiązań wpływających na funkcjonowanie osób uprawnionych, w tym związanych ze stosowaniem PJM, SJM i SKOGN.

Art. 20.

1. Rada składa się 15 członków, w tym z Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.
2. Członkiem Rady może zostać osoba znająca język migowy (PJM, SJM lub sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN)) lub zajmująca się zawodowo tą problematyką, z wyłączeniem członków Rady, o których mowa w ust. 3.
3. W skład Rady powołuje się po jednym przedstawicielu ministra właściwego do spraw: sprawiedliwości, oświaty i wychowania, nauki i szkolnictwa wyższego oraz kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
4. Członków Rady powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.
5. Członków Rady zgłaszają zainteresowane środowiska, organizacje, stowarzyszenia lub instytucje oraz organy, o których mowa w ust. 3.

Art. 21.

1. Rada dokonuje wyboru przewodniczącego spośród członków.
2. Przewodniczącym Rady może być wyłącznie osoba uprawniona, posiadająca jednocześnie odpowiednie wykształcenie lub doświadczenie w zakresie języka migowego i środków komunikowania się osób głuchoniewidomych.
3. Wiceprzewodniczącym Rady jest Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.
4. Wiceprzewodniczącemu Rady przysługują kompetencje Przewodniczącego w razie nie dokonania wyboru Przewodniczącego, do czasu jego wyboru.

Art. 22.

1. Posiedzenia Rady zwoływane są przez Przewodniczącego Rady lub przez Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.
2. Posiedzenia Rady odbywają się nie rzadziej niż raz na pół roku.

Art. 23.

1. Kadencja Rady trwa 4 lata.
2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może odwołać członka Rady przed upływem jej kadencji:
  - 1) na jego wniosek;
  - 2) na wniosek reprezentowanego przez niego środowiska, organizacji, stowarzyszenia, lub organu;
  - 3) na wniosek Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych po zasięgnięciu opinii środowiska, organizacji, stowarzyszenia, instytucji lub organu, który członek Rady reprezentuje.

3. Wygaśnięcie kadencji członka Rady następuje z chwilą zakończenia kadencji Rady lub z chwilą jego śmierci.

Art. 24.

1. Wydatki związane z obsługą Rady finansowane są ze środków urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.
2. Pracodawca jest obowiązany zwolnić pracownika od pracy w celu wzięcia udziału w posiedzeniach Rady. Za czas zwolnienia pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia ustalonego według zasad obowiązujących przy obliczaniu ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy u swojego pracodawcy.
3. Członkom Rady przysługuje zwrot kosztów podróży i pobytu w związku z realizacją zadań Rady na zasadach określonych w przepisach dotyczących wysokości oraz warunków ustalenia należności przysługujących pracownikom zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. Zwrot kosztów podróży, o którym mowa w ust. 3, będzie przysługiwał tylko w przypadku obecności członka Rady na posiedzeniu.
5. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb działania Rady, w tym jej organizację, mając na względzie zapewnienie sprawnego funkcjonowania Rady.

Rozdział 6 Przepisy szczególne

Art. 25.

1. Rada Ministrów przedstawia, w ramach Informacji Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o działaniach podejmowanych w danym roku na rzecz realizacji postanowień uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta praw osób niepełnosprawnych informację o funkcjonowaniu ustawy w roku poprzednim.
2. Pierwsza informacja, o której mowa w ust. 1, zostanie przedstawiona za rok następujący po wejściu w życie wszystkich przepisów niniejszej ustawy.

Rozdział 7

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 26.

W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407, z późn. zm.²) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 34 ust. 6 w pkt 9 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 10 w brzmieniu:
„10) żądanie od podmiotów informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych dotyczących realizowanych zadań określonych w ustawie o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się.”;

---

² Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407, Nr 217, poz. 1427, Nr 226, poz. 1475, Nr 238, poz. 1578, Nr 254, poz. 1700 i Nr 257, poz. 1726.

- 2) w art. 35a ust. 1 pkt 7 w lit. e średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. f w brzmieniu:
„f) usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika;”.

Art. 27.

Powołanie Rady nastąpi w terminie 9 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 28.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. z zastrzeżeniem art. 6–7, które wchodzi w życie po 14 dniach od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. **Potrzeba i cel wydania ustawy – sytuacja w dziedzinie objętej regulacją; różnica pomiędzy obecnym a projektowanym stanem prawnym.**

1. Istota problemu.

1.1. Z badania stanu zdrowia ludności Polski (GUS, 2004 r.) wynika, że osoby niepełnosprawne z powodu narządu słuchu stanowią 8,3% ogółu zbiorowości osób niepełnosprawnych. To samo badanie wskazuje, że aż 6,5% osób niepełnosprawnych w wieku 20–59 lat nie słyszy, z czego 4,4% nie jest w stanie uczestniczyć w rozmowie nawet po zaopatrzeniu w aparat słuchowy. Według szacunkowych danych Polskiego Związku Głuchych, ok. 40 tys. osób głuchych używa różnych form języka werbalnego w komunikowaniu się.

Z danych Polskiego Związku Głuchych, odnośnie do liczby członków i podopiecznych Polskiego Związku Głuchych, wynika, że w Polsce jest 25.780 dorosłych osób niesłyszących i 33.073 dorosłych osób słabosłyszących. Łącznie liczba podopiecznych tego Związku wynosi 58.853 osób. Liczba uczestników szkoleń z systemu językowo-migowego wynosi 2786 osób, natomiast z polskiego języka migowego 145 osób – są to głównie osoby słyszące; brak jest natomiast informacji liczbowych dotyczących osób głuchych i słabosłyszących korzystających z tego typu szkoleń (*źródło: sprawozdanie z działalności statutowej Polskiego Związku Głuchych za rok 2009*). Jednocześnie z szacunkowych danych uzyskanych z Polskiego Związku Głuchych wynika, że liczba wykładowców systemu językowo-migowego wynosi 111 osób (brak jest natomiast informacji o liczbie nauczycieli polskiego języka migowego) a szacunkowa liczba tłumaczy Polskiego Związku Głuchych to ok. 232 osoby (*źródło: bieżąca dokumentacja Centrum Edukacyjnego Języka Migowego*).

Osoby głuchoniewidome nie stanowią jednolitej i łatwej do identyfikacji grupy głównie ze względu na brak wyodrębnionej kategorii orzeczniczej. W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizowany jest projekt Wsparcie osób głuchoniewidomych na rynku pracy II – Weź sprawy w swoje ręce, którym objęte będzie 600 osób z tego rodzaju ograniczeniami. Liczba beneficjentów została

ustalona na podstawie szacunkowych danych mówiących o kilkutyśięcznej populacji osób z równoczesnym upośledzeniem narządu wzroku i słuahu.

1.2. Język jest podstawowym narzędziem komunikacji społecznej. Znajomość i używanie danego języka ułatwiają i umożliwiają dostęp do wiedzy i informacji oraz ich przekazywanie. Język nie jest tylko zwykłym wyrazem wolności człowieka, gdyż wykracza on poza sferę osobistą i staje się narzędziem niezbędnym do funkcjonowania w społeczeństwie.

Wyróżnia się następujące metody komunikowania się osób uprawnionych, w rozumieniu ustawy:

- 1) **Polski Język Migowy (PJM)** – jest to naturalnym językiem wizualno - przestrzennym, którym posługuje się społeczność osób głuchych w Polsce (zarówno osoby głuche, jak i słyszające dzieci głuchych rodziców. Posiada własny system dwuklasowy zawierający słownik i gramatykę - niezależnie od polskiego języka fonicznego. Język ten powstał na drodze rozwoju historycznego i jest zróżnicowany geograficznie i społecznie;
- 2) **System Językowo-Migowy (SJM)** – forma komunikacji wykorzystująca język foniczny (mowę dźwiękową) z wyraźną artykulacją oraz równoległy przekaz znaków migowych odpowiadających poszczególnym wyrazom. Wykorzystuje on gramatykę języka polskiego, a znaki migowe zaczerpnięte z języka migowego stanowią ilustrację wypowiedzi słownej. Ta „ilustracja migowa” nosi nazwę języka migowego i nie występuje samodzielnie, lecz jedynie razem z językiem fonicznym, który stanowi podstawową bazę systemu językowo-migowego. Jest wykorzystywany jako środek porozumiewania się osób uprawnionych, w szczególności tych, dla których pierwszym językiem jest polszczyzna foniczna.;
- 3) **sposoby komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOBN)** – forma komunikacji w którym sposób przekazu komunikatu dostosowany jest do potrzeb wynikających z łącznego występowania dysfunkcji narządu wzroku i słuahu. Do SKOBN zalicza się, w szczególności:
  - a) kreślenie liter na dłoni,
  - b) alfabet Lorma oraz inne systemy przekazu liter i innych znaków pisarskich za pomocą dotykania umownych punktów oraz kreślenia linii na dłoni,

c) alfabet palcowy oraz znaki języka migowego odbierane dotykiem.

Osoby uprawnione mają ograniczony dostęp do informacji i nie zawsze mogą komunikować się z otoczeniem. Taki stan rzeczy może być spowodowany zarówno brakiem tłumacza języka migowego jak i brakiem innych niezbędnych środków wsparcia pozwalających na komunikowanie się osób uprawnionych, które wymagają w tym zakresie wsparcia. W większości przypadków brak jest jednak rozwiązań mających na celu dostosowanie wizualne i akustyczne pozwalające na poprawę słyszalności i odbioru informacji dźwiękowej, środków wsparcia niezbędnych do komunikacji ustnej, czy też usług tłumaczy języka migowego.

Z powyższych względów istotne jest podkreślenie znaczenia komunikacji migowej i systemów komunikacji osób głuchoniewidomych, a także różnego rodzaju środków wspierających komunikowanie się. Bez zastosowania odpowiednich rozwiązań ustawowych osoby mające trudności w komunikowaniu się nie przezwyciężą istniejących barier w funkcjonowaniu w społeczeństwie.

1.3. Warto zwrócić uwagę na istniejące tzw. „dobre praktyki” tj. wszelkie podjęte już działania pozalegislacyjne, które chociażby w małym stopniu zmierzają do pokonania barier w komunikowaniu się osób uprawnionych.

Tego typu działania mają na celu umożliwienie udziału osób niesłyszących w różnych obszarach funkcjonowania społecznego. Przykładami takich rozwiązań są m.in. montowane w salach wykładowych wielu uczelni wyższych systemy FM (system komunikacji bezprzewodowej, który składa się z nadajnika wychwytyjącego głos mówiącego i wysyłającego go za pomocą fal radiowych, bezpośrednio do małego odbiornika, który połączony jest z aparatem słuchowym) czy wprowadzanie przez nadawców programów telewizyjnych w wybranych audycjach tłumaczenia na język migowy oraz nadawanie audycji z napisami (w formie teletekstu lub możliwości wyboru wersji audycji w telewizjach cyfrowych).

Przykładem takich dobrych praktyk może być również pierwsza kampania społeczna „Migaj z nami” zorganizowana przez Polski Związek Głuchych.

2. Aktualny stan prawny.

2.1. Sytuacja osób niepełnosprawnych jest przedmiotem szeregu istotnych dokumentów prawa międzynarodowego. Regulacje mają na celu kształtowanie

przestrzeni dostępnej dla wszystkich – środowiska wolnego od barier i wsparcia zgodnego z indywidualnymi potrzebami. Do najważniejszych dokumentów międzynarodowych zaliczyć należy m.in. Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych, która została przyjęta wraz z Protokołem Fakultatywnym przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 2005 r. Konwencja ma umożliwić osobom niepełnosprawnym skuteczne korzystanie z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami, a przez to przyczynić się do zwiększenia szans i poprawy ich sytuacji. Polska podpisała Konwencję w 2007 r. a związanie się nią nastąpi w drodze ratyfikacji, za zgodą Sejmu RP wyrażoną w ustawie. Kolejnym istotnym dokumentem jest Zalecenie nr Rec(2006)5 dla państw członkowskich – Plan działań Rady Europy w celu promocji praw i pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w społeczeństwie: podnoszenie jakości życia osób niepełnosprawnych w Europie 2006–2015, zgodnie, z którym państwa członkowskie Rady Europy są zobowiązane do podjęcia działań mających na celu m.in.:

- uznanie prawa osób niepełnosprawnych do używania języka migowego i innych alternatywnych środków i sposobów komunikowania się oraz dążenie do włączenia tych metod do oficjalnej komunikacji,
- zapewnienie, by wszystkie materiały i programy istniejące w systemie edukacji powszechnej były dostępne dla osób niepełnosprawnych,
- zachęcanie telewizji oraz pokrewnych sektorów twórczych do zapewnienia, by osoby niepełnosprawne miały dostęp do telewizji, filmów, sztuk teatralnych i innych działań związanych ze sztuką w dostępnej formie, co może wymagać napisów, podpisów i zastosowania tłumacza języka migowego. Zgodnie z Dyrektywą 2010/13/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. L 95 z dnia 15 kwietnia 2010 r., str. 1) zalecono zwiększenie dostępu do przekazu medialnego dla osób niepełnosprawnych. Dyrektywa ta w nowo wprowadzonym art. 7 statuje obowiązek zachęcania przez państwa członkowskie dostawców usług medialnych podlegających ich jurysdykcji do zapewnienia, by świadczone przez nich usługi stawały się stopniowo dostępne dla osób z dysfunkcjami wzroku lub słuchu.

2.2. W polskim systemie prawnym funkcjonuje wiele rozwiązań, które mają za zadanie zapewnić pełny udział osób niepełnosprawnych w szeregu obszarów życia społecznego. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.) wszyscy są równi wobec prawa i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Ponadto nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Istotna jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407, z późn. zm.), która reguluje podstawowe kwestie związane z wprowadzeniem do porządku prawnego pojęcia osoby niepełnosprawnej, stworzeniem katalogu ulg i uprawnień oraz wsparciem osób niepełnosprawnych zarówno w obszarze zawodowym jak i społecznym.

Należy wspomnieć o rozwiązaniach mających na celu zapewnienie dostępu osób niesłyszących do niektórych obszarów funkcjonowania społecznego. Na podstawie art. 157 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.) wydane zostało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz. U. z 2005 r. Nr 15, poz. 133). Zgodnie z § 13 rozporządzenia biegłym – tłumaczem języka migowego może być osoba, która ukończyła 21 lat życia oraz posiada „Certyfikat drugi – „T2” – tłumacz-biegły w zakresie języka migowego” lub tytuł eksperta tego języka, wydany przez Polski Związek Głuchych.

Na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), wydane zostały rozporządzenia mając na celu wsparcie uczniów niepełnosprawnych.

Na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty wydane zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142, z późn. zm.). Zgodnie z § 2 rozporządzenia istnieje możliwość korzystania z zajęć rewalidacyjnych, w tym korygujących wady mowy i zapewniających naukę języka migowego lub innych alternatywnych metod komunikacji. Natomiast w § 3 ust. 1 pkt 4 przewidziano, że w szkolnym planie nauczania należy dodatkowo uwzględnić zajęcia rewalidacyjne m.in. z nauki języka

migowego lub innych alternatywnych metod komunikacji dla uczniów niepełnosprawnych, w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczniów.

Na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 71 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie oświaty wydane zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt dzieci w tych placówkach (Dz. U. Nr 52, poz. 467, z późn. zm.). Zgodnie z § 23 rozporządzenia tworzone są specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży, które z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania oraz dla dzieci, które nie mogą uczęszczać do przedszkola w miejscu zamieszkania. W §24 rozporządzenia wśród ośrodków specjalnych ustawodawca wskazuje m.in. na ośrodki dla dzieci i młodzieży niesłyszących i słabo słyszących.

Na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 71b ust. 7 pkt 3 ustawy o systemie oświaty wydane zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowywania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 19, poz. 167), które określa warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod w pracy w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi oraz w przedszkolach i szkołach integracyjnych. Zgodnie z § 6 ust. 4, 6 i 7 przedmiotowego rozporządzenia m.in. dla uczniów niesłyszących i słabo słyszących posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, przystępujących do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego, przygotowuje się specjalne zestawy zadań dostosowane do rodzaju ich niepełnosprawności. Dla absolwentów niesłyszących, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, przystępujących do egzaminu maturalnego z języka polskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie i języka obcego nowożytnego, przygotowuje się arkusze egzaminacyjne dostosowane do rodzaju ich niepełnosprawności. W czasie przeprowadzania sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego, maturalnego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje

zawodowe, należy zapewnić obecność specjalisty z zakresu danej niepełnosprawności lub niedostosowania społecznego, w szczególności m.in. tłumacza języka migowego, jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu z uczniem lub absolwentem niepełnosprawnym lub niedostosowanym społecznie. Analogiczne rozwiązania przewiduje w tym zakresie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 19, poz. 166). Rozporządzenie to przewiduje, że dla dzieci i młodzieży m.in. niesłyszących i słabo słyszących organizuje się przedszkola specjalne, oddziały specjalne w przedszkolach ogólnodostępnych, szkoły specjalne, oddziały specjalne w szkołach ogólnodostępnych (§ 2 ust. 1).

Kolejne rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 2001 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. Nr 92, poz. 1020, z późn. zm.) określa standardy wymagań przeznaczone dla uczniów niesłyszących i słabo słyszących zdających sprawdzian w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, zdających egzamin gimnazjalny oraz egzamin maturalny.

Zgodnie z wprowadzonymi w marcu 2011 r. zmianami do ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 226, z późn. zm.), nadawcy programów telewizyjnych będą obowiązani do zapewnienia dostępności programów telewizyjnych dla osób niepełnosprawnych, w tym z powodu dysfunkcji narządu słuchu. Co do zasady, co najmniej 10% kwartalnego czasu nadawania programu, z wyłączeniem reklam i telesprzedaży, powinno mieć wprowadzone odpowiednie udogodnienia w formie audiodeskrypcji, napisów oraz tłumaczeń na język migowy.

3. Konieczność ustanowienia nowej regulacji.

3.1. Przedstawiona powyżej analiza stanu prawnego pozwala stwierdzić, iż brak jest kompleksowych regulacji zapewniających osobom uprawnionym wsparcie w pokonaniu istniejących barier w komunikowaniu się z osobami słyszącymi.

Osoby mające problem w komunikowaniu się doznają ograniczeń w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki

zdrowotnej, gdzie obecnie nie mają możliwości skorzystania z pomocy osoby przybranej przez siebie czy korzystania z innych rozwiązań, które ułatwiłyby im komunikowanie się, a w rezultacie możliwość załatwienia szeregu znaczących spraw. W związku z powyższym niezbędne jest pilne uregulowanie przede wszystkim tych obszarów.

Niezbędne jest wprowadzenie odrębnej regulacji, zmieniającej ten stan rzeczy i ułatwiającej funkcjonowanie osób uprawnionych, w rozumieniu ustawy, w wybranych obszarach. Przyjęte rozwiązania pozwolą również na dalszą analizę sytuacji osób uprawnionych i wypracowywaniu rozwiązań, które będą mogły służyć podjęciu działań zmierzających do ułatwienia funkcjonowania tych osób w społeczeństwie, które w większości składa się z osób słyszących.

3.2. Konieczna jest ustawowa regulacja dotycząca uprawnień wszystkich osób wymagających wspierania w komunikowaniu się, bez względu na to, jaki sposób komunikowania się uznają one za najbardziej im odpowiadający.

Oznacza to konieczność zapewnienia realnej możliwości egzekwowania swoich praw przez osoby uprawnione, posługujące się różnymi formami komunikacji migowej (Polskim Językiem Migowym (**PJM**), Systemem Językowo–Migowym (**SJM**)), Sposobami Komunikowania się osób głuchoniewidomych (**SKOGN**) lub innymi środkami wspierania komunikowania się.

Taka możliwość może być zapewniona jedynie poprzez ustawowe zagwarantowanie:

- 1) identyfikacji obszarów wymagających pilnych i koniecznych interwencji legislacyjnych;
- 2) wprowadzenia rozwiązań ustawowych ułatwiających komunikację, takich jak:
  - a) prawo osoby uprawnionej do swobodnego wyboru metody komunikowania się,
  - b) prawo do skorzystania przez osoby uprawnione z pomocy osoby przybranej przez siebie w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi i zakładami opieki zdrowotnej w dowolnie wybranym czasie,
  - c) określenie zasad obsługi osób uprawnionych w kontaktach z instytucjami publicznymi poprzez zapewnienie usług tłumacza PJM, SJM i SKGON bądź pracownika posługującego się PJM lub SJM,

- d) uzyskania możliwości dofinansowania kosztów szkolenia osób uprawnionych członków ich rodzin oraz innych osób w zakresie PJM, SJM i SKOGN na różnym poziomie,
  - e) mechanizm dofinansowania kosztów usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika;
- 3) monitorowania rozwiązań wspierających komunikowanie się i dostępności do nich.

3.3. Ustawa o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się będzie uwzględniać fundamentalną zasadę swobodnego wyboru metody komunikowania się osób uprawnionych, której przestrzeganie stanowi gwarancję osiągnięcia zakładanych celów nowej regulacji. Wybór metody komunikowania się osoby uprawnionej jest jej wyłącznym i niezbywalnym prawem. Dlatego też osoby te powinny mieć zapewniony dostęp do dofinansowania kosztów kształcenia na różnym poziomie wybranej przez siebie metody komunikacji (w przypadku osoby niemającej pełnej zdolności do czynności prawnych o jej sposobie komunikowania się powinni decydować jej rodzice lub opiekunowie prawni oraz ta osoba).

II. Uzasadnienie szczegółowych rozwiązań.

1. Zakres podmiotowy projektowanej regulacji.

Ustawa sankcjonuje prawo osób uprawnionych do skorzystania z pomocy osoby przybranej przez siebie w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi i zakładami opieki zdrowotnej w dowolnie wybranym czasie. Ponadto będzie regulowała sposób obsługi osób uprawnionych w kontaktach z instytucjami publicznymi poprzez skorzystanie z usług tłumacza PJM, SJM i SKOGN bądź pracownika posługującego się PJM lub SJM.

W celu zapewnienia jednolitości systemów wsparcia osób niepełnosprawnych do kręgu osób uprawnionych zaliczone będą osoby, których niepełnosprawność potwierdzona jest zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji... Istotne jest, aby, w celu wyeliminowania możliwych trudności w dostępie do rozwiązań ustawy, osoba niepełnosprawna chcąc skorzystać z uprawnień przewidzianych w ustawie legitymowała się właściwym dokumentem potwierdzającym fakt niepełnosprawności – w szczególności legitymacją osoby niepełnosprawnej wydanej na podstawie

odrębnych przepisów, tj. rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328, z późn. zm.).

W tym zakresie, ze względu na fakt braku konieczności zamieszczania w ww. dokumencie symbolu określającego rodzaj niepełnosprawności oraz możliwość występowania schorzeń narządów słuchu lub mowy niezależnie od orzeczonej przyczyny niepełnosprawności, bez znaczenia powinna być przyczyna niepełnosprawności. Wystarczający będzie sam fakt konieczności komunikowania się za pomocą PJM, SJM i SKOGN.

Rozwiązania obejmować będą również, w stosownym zakresie (tj. kształcenie z PJM, SJM i SKOGN) członków rodzin osób uprawnionych oraz innych osób mających **stały lub** bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi ze względu na konieczność zapewnienia tym osobom możliwości komunikowania się w ich najbliższym otoczeniu.

W zakresie nałożonych obowiązków ustawa dotyczy przede wszystkim instytucji publicznych, zakładów opieki zdrowotnej oraz służb ratowniczo-interwencyjnych. Tak określony zakres podmiotowy ustawy wynika z jej założenia tj. usankcjonowania prawa do skorzystania przez osobę uprawnioną z pomocy osoby przybranej przez siebie w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej w dowolnie wybranym czasie, a także możliwości skorzystania w kontaktach z instytucjami publicznymi z usług tłumacza PJM, SJM i SKOGN bądź pracownika posługującego się PJM lub SJM.

2. Zakres przedmiotowy projektowanej regulacji.

Osoby uprawnione poprzez swoją niepełnosprawność mają trudności w komunikowaniu się z otoczeniem. W szczególności ma to znaczenie w obszarze kontaktów z instytucjami publicznymi, w których załatwiane są zwykłe sprawy obywateli oraz w obszarach związanych z dostępem do służby zdrowia i służb interwencyjno-ratunkowych. Regulacja ma, zatem umożliwić osobom uprawnionym pokonanie istniejących barier w komunikowaniu się z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej poprzez stworzenie prawa do skorzystania przez osobę uprawnioną z pomocy osoby przybranej przez siebie w dowolnie wybranym czasie. Ponadto ustawa ma umożliwić

skorzystanie z usług tłumacza PJM, SJM i SKOĞN bądź pracownika posługującego się PJM lub SJM w instytucjach publicznych.

Osoby uprawnione powinny mieć także prawo wyboru metody komunikowania się. W związku z tym, powinny mieć zapewniony dostęp do dofinansowania kosztów nauki wybranej przez siebie metody komunikowania się. Uprawnienie to powinno przysługiwać także członkom ich rodzin oraz innym osobom mającym **stały lub** bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi, gdyż przyczyniłoby się to do upowszechnienia różnych form komunikacji. Ponadto osoby uprawnione powinny mieć możliwość dofinansowania kosztów usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika.

3. Prawo osób uprawnionych do wyboru metody komunikowania się.

Ustawa określa prawo osób uprawnionych do swobodnego wyboru metody komunikowania się (PJM, SJM, SKOĞN). W przypadku osoby uprawnionej, która nie posiada pełnej zdolności do czynności prawnych o wyborze metody komunikowania się będą decydować jej rodzice lub opiekunowie prawni oraz ta osoba.

Przestrzeganie prawa do swobodnego wyboru formy komunikacji będzie realizowane przez instrumenty przewidziane w ustawie oraz na mocy innych funkcjonujących obecnie przepisów czy dobrych praktyk.

4. Prawo osób uprawnionych do skorzystania z pomocy osoby przybranej przez siebie w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej.

U podstaw ustawy leży założenie, iż niezwykle istotną sprawą jest precyzyjne określenie praw, jakie będą przysługiwały osobom uprawnionym w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej. Zamiarem jest, zatem wskazanie na takie prawo, które w znaczący sposób będzie mogło przyczynić się do pokonania istniejących barier w komunikowaniu się i które umożliwi osobom uprawnionym załatwienie swoich spraw – tj. prawo do skorzystania przez osobę uprawnioną z pomocy osoby przybranej przez siebie w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej w każdym czasie.

Przyznanie takiego uprawnienia jest niezwykle istotne z racji tego, że rozwiązanie to przyczyni się do pokonania barier w komunikowaniu się osób uprawnionych tym bardziej, że osoba uprawniona będzie mogła z niego skorzystać w dowolnie wybranym czasie.

Niezwykle ważne jest, aby osoba uprawniona sama wybrała osobę przybraną, która pomoże jej w załatwieniu jej spraw w instytucji publicznej, służbach ratowniczo-interwencyjnych oraz zakładach opieki zdrowotnej. Ma to znaczenie ze względu na to, że w większości przypadków załatwienie spraw może wiązać się z ujawnieniem pewnych faktów z życia osoby czy też informacji o jej stanie zdrowia. Swobodny wybór osoby przybranej jest ważny - będzie to jednocześnie osoba zaufana i osoba, która ułatwi porozumienie się z osobą uprawnioną.

5. Sposób obsługi osób uprawnionych w kontaktach z instytucjami publicznymi.

Ustawa określa szczegółową procedurę kontaktu osób uprawnionych z instytucjami publicznymi przy korzystaniu z usług tłumacza PJM, SJM i SKGON bądź pracownika posługującego się PJM lub SJM. Wskazanie sposobu i terminu zawiadomienia instytucji publicznych wpłynie korzystnie zarówno na osoby uprawnione, jak i zobowiązane do podjęcia stosownych działań instytucje publiczne. Dzięki takim rozwiązaniom osoby uprawnione będą wiedziały, w jaki sposób i w jakim terminie powiadomić instytucję publiczną, aby załatwić swoją sprawę. Z kolei instytucje publiczne będą miały jasno określone warunki zapewnienia prawidłowej obsługi osób uprawnionych.

Możliwość zapewnienia przez instytucje publiczne odpowiedniego, dla potrzeb osoby uprawnionej, tłumacza opierać się będzie na możliwości skorzystania ze wsparcia po stronie wojewodów w dostępie do rejestru podmiotów świadczących usługi tłumaczy PJM, SJM, SKOGN i oraz zasadom ich wyboru. Rejestr będzie narzędziem skierowanym zarówno do osób uprawnionych jak i do innych podmiotów, które będą mogły korzystać z informacji w nim zawartych. Ponadto istotnym jest również wprowadzenie możliwości wykreślenia z rejestru tłumaczy podmiotów, do których działalności zgłaszane są wątpliwości lub, które uniemożliwiają one realizację celów przewidzianych w przepisach ustawy. W zakresie tym decyzje podejmować będzie wojewoda.

Możliwość wypłacania dodatków do wynagrodzeń pracownikom instytucji publicznych posługującym się PJM lub SJM może zachęcić pozostałych pracowników do podjęcia szkoleń w tym zakresie. W przyszłości, wpłynie pozytywnie na ograniczenie kosztów związanych z zapewnieniem usług tłumaczy oraz doprowadzi do zapewnienia sprawnej obsługi osób uprawnionych przez instytucje publiczne.

6. Dofinansowanie kosztów szkolenia w zakresie PJM, SJM i SKOGN osób uprawnionych, członków ich rodzin oraz innych osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi.

Ze względu na potrzebę upowszechniania form komunikacji migowej (PJM, SJM) oraz SKOGN, istotnym jest wprowadzenie możliwości dofinansowania kosztów szkolenia nie tylko dla osób uprawnionych i członków ich rodzin, ale również dla innych osób zainteresowanych takimi szkoleniami, które mają stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi. Możliwość szkolenia się w tym zakresie dla szerokiej grupy osób pozwoli na sprawniejszą i bardziej powszechniejszą integrację środowiska osób uprawnionych z osobami słyszącymi. Równocześnie będzie to jeden z instrumentów zapewniających praktyczną możliwość egzekwowania praw osoby uprawnionej do komunikowania się w wybranej przez siebie metodzie oraz realizacji innych instrumentów mających na celu zwiększenie dostępności do wszystkich obszarów niezbędnych do funkcjonowania w społeczeństwie.

7. Dofinansowanie kosztów usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika.

Osoby uprawnione napotykają na trudności w codziennym funkcjonowaniu ze względu na brak instrumentów dofinansowujących koszty usług tłumaczy języka migowego lub tłumaczy-przewodników. Realizacja tego instrumentu powinna być oparta na właściwej identyfikacji potrzeb osób niepełnosprawnych, co jest możliwe dzięki zasadzie realizacji zadań na rzecz wszystkich osób niepełnosprawnych przez samorządy powiatowe. Zadanie to powinno być realizowane w oparciu o funkcjonujące mechanizmy wsparcia osób niepełnosprawnych w ramach ustawy o rehabilitacji... Należy podkreślić, że system dofinansowania zadań realizowanych przez samorządy ze środków PFRON zapewnia stabilność możliwości ich realizacji.

Szczegółowe zasady dofinansowania kosztów usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika powinny być określone w zmienionym akcie wykonawczym do ustawy o rehabilitacji... regulującym kwestie zadań powiatu na rzecz osób niepełnosprawnych.

8. Polska Rada Języka Migowego.

Ustawa zakłada powołanie Polskiej Rady Języka Migowego, która będzie organem doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Promowanie inicjatyw mających na celu ustalenie rekomendacji prawidłowego stosowania komunikacji migowej i rozpowszechnienie wiedzy o języku migowym pozwoli na zwrócenie uwagi opinii publicznej na problemy, z jakimi borykają się osoby uprawnione, co w konsekwencji wpłynie pozytywnie na ich sytuację.

Kompetencje Polskiej Rady Języka Migowego nie mogą być przypisane funkcjonującej już obecnie Krajowej Radzie Konsultacyjnej działającej przy Pełnomocniku Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych z racji specyfiki zagadnień związanych z funkcjonowaniem osób uprawnionych czy różnych systemów komunikacji migowej (PJM, SJM) oraz SKOGN. Równocześnie proponuje się, aby członkami Polskiej Rady Języka Migowego mogły być jedynie osoby znające PJM, SJM i SKOGN lub zajmujące się zawodowo problematyką osób uprawnionych oraz przedstawiciele resortów istotnych z punktu widzenia dostępności dla osób uprawnionych. Natomiast Krajowa Rada Konsultacyjna składa się z przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej, pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne oraz organizacji osób niepełnosprawnych, reprezentujących osoby o szerokim spektrum niepełnosprawności. Proponowane rozwiązanie pozwoli na podjęcie szerokich i realnych działań na rzecz osób uprawnionych i ich szczególnej sytuacji w zakresie ich funkcjonowania w społeczeństwie.

9. Obowiązki sprawozdawcze.

Istotne jest monitorowanie zadań zmierzających do pełnej integracji osób niepełnosprawnych. Przedstawianie przez Radę Ministrów corocznych informacji z realizacji ustawy pozwoli na zapewnienie stałej uwagi i możliwości interwencji w zakresie realizacji jednego z podstawowych praw, jakim jest bez wątpienia wsparcie w komunikowaniu się. Informacja ta powinna być częścią corocznej Informacji Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o działaniach podejmowanych w danym

roku na rzecz realizacji postanowień uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta praw osób niepełnosprawnych. Dlatego też ważne jest jednoznaczne wskazanie na kompetencje Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w zakresie żądania przedstawienia przez podmioty, realizujące zadania określone w przepisach ustawy, informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych dotyczących realizacji zadań określonych w przepisach ustawy.

10. Założenia projektów aktów wykonawczych.

Ustawa zawiera przepisy upoważniających do wydawania aktów wykonawczych.

Po pierwsze upoważnienie ustawowe dla Prezesa Rady Ministrów do wydania rozporządzenia w zakresie sposobu prowadzenia rejestru tłumaczy/podmiotów świadczących usługi tłumaczy PJM, SJM i SKOGN.

Upoważnienie obejmuje:

- tryb składania i rozpatrywania wniosków o wpis do rejestru tłumaczy/podmiotów świadczących usługi tłumaczy PJM, SJM i SKOGN,
- sposób dokonywania zmian w rejestrze tłumaczy/podmiotów świadczących usługi tłumaczy PJM, SJM i SKOGN,
- wzory: wniosku o wpis do rejestru tłumaczy/podmiotów świadczących usługi tłumaczy PJM, SJM i SKOGN, wniosku o zmianę danych podlegających wpisowi do rejestru oraz wniosku o wykreślenie z rejestru,
- wzory: zawiadomienia o wpisie do rejestru tłumaczy/podmiotów świadczących usługi tłumaczy PJM, SJM i SKOGN, zawiadomienia o zmianie danych podlegających wpisowi do rejestru oraz zawiadomienia o wykreśleniu z rejestru,
- wzór oświadczenia tłumacza/podmiotu świadczącego usługi tłumaczy PJM, SJM i SKOGN o znajomości jednej z form komunikowania się osób uprawnionych,
- szczegółowe zasady i tryb przekazywania zgłoszeń przez instytucje publiczne, dokonywania wyboru tłumacza i przekazywania informacji o dokonanym wyborze przez wojewodę.

Przy określeniu kwestii objętych rozporządzeniem należy mieć na względzie sprawne funkcjonowanie rejestru tłumaczy/podmiotów świadczących usługi tłumaczy PJM, SJM i SKOGN oraz konieczność zapewnienia właściwej i terminowej obsługi osób uprawnionych na zasadach określonych w ustawie.

Po drugie upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w zakresie zasad dofinansowania kosztów szkolenia PJM, SJM i SKOGN osobom uprawnionych, członkom ich rodzin oraz innym osobom mającym **stały lub** bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi.

Upoważnienie obejmuje:

- warunki, jakie powinny spełniać osoby uprawnione, członkowie ich rodzin oraz inne osoby mające **stały lub** bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi, aby ubiegać się o dofinansowanie kosztów nauki PJM, SJM i SKOGN,
- tryb składania i sposób rozpatrywania wniosków o dofinansowanie kosztów nauki, wysokość oraz sposób przyznawania i przekazywania środków PFRON na ten cel,
- zakres oraz formę dodatkowych informacji i dokumentów składanych wraz z wnioskiem o dofinansowanie,
- wzory wniosków o dofinansowanie kosztów nauki PJM, SJM i SKOGN dla osób uprawnionych, członków ich rodzin oraz innych osób mających **stały lub** bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi,
- wzór zawiadomienia o przyznaniu lub odmowie dofinansowania kosztów nauki PJM, SJM i SKOGN.

Przy określeniu kwestii objętych rozporządzeniem należy mieć na względzie prawidłowe dokonywanie prawidłowe funkcjonowanie mechanizmu dofinansowania kosztów nauki PJM, SJM i SKOGN oraz uwzględnienie potrzeb osób korzystających ze szkoleń PJM, SJM i SKOGN.

Po trzecie, ze względu na konieczność zapewnienia sprawnego funkcjonowania Polskiej Rady Języka Migowego istotnym jest upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w zakresie sposobu i trybu działania Polskiej Rady Języka Migowego, w tym jej organizacji.

Upoważnienie obejmuje:

- terminy zgłaszania kandydatów na członków Rady,
- tryb i formę powoływania członków Rady i Przewodniczącego Rady,
- organizację i sposób działania Rady w tym określenie terminu pierwszego posiedzenia nowo powołanej Rady, wybór prezydium oraz przewodniczącego i wiceprzewodniczącego Rady, określenie zadań przewodniczącego Rady,

szczegółowy tryb zwoływania posiedzeń Rady, formę wyrażenia opinii lub zajęcia stanowiska przez Radę, określenie formy protokołu z posiedzeń Rady.

Przy określeniu kwestii objętych rozporządzeniem należy mieć na względzie zapewnienie sprawnego funkcjonowania Polskiej Rady Języka Migowego.

11. Przepisy przejściowe.

W ustawie ustanawia się przepisy przejściowe w zakresie Polskiej Rady Języka Migowego. Powołanie Rady nastąpi w terminie 9 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

12. Przepisy zmieniające.

Podstawowym założeniem ustawy jest stworzenie stanu prawnego pozwalającego zapewnić odpowiedni poziom wsparcia dla osób uprawnionych mający na celu pokonanie istniejących barier w komunikowaniu się z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej.

W związku z powyższym, konieczne będzie dokonanie zmian w przepisach obecnie obowiązującej ustawy o rehabilitacji.

Zmiany dotyczą art. 34 ustawy o rehabilitacji... w zakresie poszerzenia kompetencji Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych o kompetencje do żądania od podmiotów informacji, dokumentów i sprawozdań okresowych dotyczących realizowanych zadań określonych w ustawie.

Ponadto zmiany dotyczą art. 35a ustawy o rehabilitacji... w zakresie uzupełnienia zadań samorządu powiatowego realizowanych w ramach ustawy. W tym zakresie katalog zadań zostanie rozszerzony o możliwość dofinansowania kosztów usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika.

13. Przepisy o wejściu ustawy w życie.

Przepisy *Ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się* wchodzi w życie w etapach:

1) **Etap I: po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia** – prawo do skorzystania przez osobę uprawnioną z pomocy osoby przybranej przez siebie w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi i zakładami opieki zdrowotnej w dowolnie wybranym czasie.

2) **Etap II:** 1 stycznia 2012 roku – pozostałe przepisy ustawy.

III. Ocena przewidywanych skutków (kosztów i korzyści) społeczno – gospodarczych regulacji, dokonana stosownie do przedmiotu i zasięgu oddziaływania projektowanej ustawy (OSR).

1. Cel wprowadzenia ustawy.

Podstawowym celem ustawy jest stworzenie stanu prawnego który zapewnia odpowiedni poziom wsparcia osobom uprawnionym mający na celu pokonanie barier w komunikowaniu się z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi oraz zakładami opieki zdrowotnej.

2. Podmioty, na które oddziałuje projekt ustawy.

- 1) osoby uprawnione, członkowie ich rodzin oraz inne osoby mające bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi;
- 2) instytucje publiczne;
- 3) służby ratowniczo-interwencyjne;
- 4) zakłady opieki zdrowotnej.

3. Wpływ regulacji na:

3.1. Sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Ustawa spowoduje dodatkowe skutki finansowe dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Koszty realizacji ustawy dzielą się na koszty:

- 1) dofinansowanie szkoleń w zakresie PJM, SJM i SKOGN:

Koszty realizacji uprawnienia w przypadku wszystkich grup pokrywane byłyby ze środków PFRON.

Jednocześnie należy przyjąć, że znaczna część osób uprawnionych zna już PJM, SJM i SKOGN. W związku z powyższym koszt szkoleń obejmować będzie wyłącznie osoby rozpoczynające naukę, które do tej pory nie poznały PJM, SJM i SKOGN.

Koszt szkoleń dla osób uprawnionych to koszt szkolenia dla około 300 osób ze średnią stawką szkoleniową 20 zł za godzinę, w grupach po 10 osób:

$$30 \times 20 \times 250 = 150.000 \text{ zł}$$

Koszt szkoleń dla członków rodzin oraz innych osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi to koszt szkoleń dla około 2 tys. osób w grupach po około 10 osób, ze średnią stawką szkoleniową 20 zł za godzinę, w grupach po 10 osób:

$$200 \times 20 \times 100 = 400.000 \text{ zł}$$

Łączny koszt szkoleń dla obu grup wyniósłby 550 tys. zł rocznie.

Jednocześnie należy podkreślić, iż niektóre podmioty organizujące szkolenia z PJM lub SJM prowadzą bezpłatne kursy dla osób głuchych oraz posiadają zniżki dla osób z wadą słuchu oraz dla osób posiadających w swojej rodzinie takie osoby.

Powyższe wyliczenia kosztów przyjęto na podstawie różnych ofert kursów języka migowego (dla osób słyszących) organizowanych na terenie całego kraju. Średni koszt takiego kursu wynosi od 450 do 700 zł (tj. 1 godzina kosztuje od 6 do 15 zł), a średnia liczba godzin wynosi od 30 do 100.

2) zapewnienia usług odpowiedniej liczby tłumaczy PJM, SJM i SKGON:

Koszt zapewnienia obsługi przez tłumaczy PJM, SJM i SKOGN w ok. 3 tys. jednostek, w wymiarze średnio 2 godzin w miesiącu (70 zł za godz.) – wyniósłby ok. 420.000 zł miesięcznie. Roczny koszt we wszystkich jednostkach wyniósłby ok. 5,04 mln zł. Koszty realizacji tego uprawnienia pokrywane byłyby z budżetu instytucji publicznych.

LUB

dotądki do wynagrodzeń dla pracowników posługujących się PJM lub SJM:

Dotądki dla pracowników wypłacane byłyby z budżetów jednostek, które zatrudniałyby tych pracowników. Przewiduje się, że maksymalna ilość pracowników, którzy mogliby w tym zakresie zapewniać obsługę osób uprawnionych to 3000. Ilość ta byłaby możliwa do osiągnięcia dopiero po kilku latach ze względu na konieczność ukończenia stosownych szkoleń i nabycia praktyki w tym zakresie. W związku z powyższym maksymalny pułap tego kosztu wyniósłby:

$$3000 \text{ osób} \times 140 \text{ zł} = 420.000 \text{ miesięcznie, tj. } 5,04 \text{ mln zł rocznie}$$

Przy czym podkreślenia wymaga fakt, iż szkolenia pracowników z PJM lub SJM będą finansowane w ramach dotychczasowych środków, jakimi obecnie już dysponują instytucje publiczne na realizację zadań w zakresie szkoleń swoich pracowników.

3) realizacja dofinansowania kosztów usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika

Środki na ten cel przekazywane byłyby z puli środków, jakie otrzymują samorzady z PFRON na realizację ustawowych zadań przewidzianych w przepisach ustawy o rehabilitacji..., przy czym należy podkreślić, że zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji... PFRON przekazuje samorządom jedną kwotę algorytmem bez wyszczególnienia tej kwoty na realizację poszczególnych zadań. Podział środków przekazanych przez PFRON samorządom powiatowym następuje w drodze uchwały Rady Powiatu, która dokonując podziału środków uwzględnia potrzeby lokalnego środowiska osób niepełnosprawnych. Zatem biorąc pod uwagę powyższe, to Rada Powiatu przeznaczająca już określone środki na określone zadania. Taki sposób realizacji uprawnień pozwoli precyzyjnie zaspokajać potrzeby osób uprawnionych w ramach obecnie funkcjonującej puli środków na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną.

Realizacja dofinansowania kosztów usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika nie będzie stanowiła dodatkowego obciążenia dla budżetu PFRON, gdyż będzie realizowana w ramach ogólnej kwoty przekazywanej samorządom.

4) koszty funkcjonowania Polskiej Rady Języka Migowego:

- koszty przejazdów oraz diety członków RJM:
10 osób x 300 zł x 4 posiedzenia = 12.000 zł,
- koszty związane z realizacją zadań Rady (ekspertyzy, udział w konferencjach) – 10.000 zł.

Koszty funkcjonowania Polskiej Rady Języka Migowego, pokrywane byłyby z budżet państwa

i wyniosłyby ok. 22 tys. zł rocznie.

Podsumowanie:

Łączne koszty realizacji ustawy wyniosą ok. 5,612 mln zł rocznie, przy założeniu osiągnięcia maksymalnego poziomu wszystkich kosztów związanych z wdrożeniem zaproponowanych rozwiązań wskazanych w OSR. Należy jednak zwrócić uwagę, iż koszt zapewnienia usług tłumacza PJM, SJM i SKOGRN będzie kosztem ponoszonym alternatywnie do kosztu związanego z wypłatą dodatków

do wynagrodzeń pracowników posługujących się PJM lub SJM. Co więcej trzeba mieć na uwadze, że w zakresie wypłacania dodatków dla pracowników posługujących się PJM lub SJM, koszty te nie będą poniesione od razu z dniem wejścia w życie przepisów ustawy, gdyż będą to koszty rozłożone w czasie, ze względu na fakt, iż odsetek takich pracowników w instytucjach publicznych jest obecnie nieznaczny. W OSR nie uwzględniono kosztów urządzeń do komunikacji (faxów, telefonów umożliwiających odbieranie krótkich wiadomości tekstowych (SMS)) ze względu na fakt funkcjonowania tego typu rozwiązań w instytucjach publicznych. Ewentualne koszty zakupu obciążałyby budżet jednostki przeznaczony na standardowe inwestycje w tym zakresie.

Koszty związane z usługami tłumaczy z rejestru tłumaczy/podmiotów świadczących PJM, SJM i SKOBN w instytucjach publicznych pokrywane byłyby z budżetu danych instytucji publicznych. Biorąc pod uwagę liczbę osób uprawnionych oraz fakt, że nie będą one korzystały ze wszystkich instytucji publicznych, a także to, że trudno jest ocenić, z których instytucji publicznych będą takie osoby korzystały najczęściej, nie jest możliwe wyszczególnienie kosztów, jakie poniosą z tego tytułu jednostki samorządu terytorialnego.

Koszty obsługi Polskiej Rady Języka Migowego stanowiłyby koszt budżetu państwa ze środków urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Natomiast koszty związane z dofinansowaniem kosztów szkolenia z PJM, SJM i SKOBN osób uprawnionych oraz członków ich rodzin oraz koszty związane z dofinansowaniem usług tłumacza języka migowego oraz tłumacza-przewodnika pokrywane byłyby z budżetu PFRON.

3.2. Rynek pracy.

Wejście w życie ustawy nie wpłynie na rynek pracy.

3.3. Konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Wdrożenie ustawy nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

3.4. Sytuację i rozwój regionalny.

Wejście w życie ustawy nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.

4. Zgodność z przepisami Unii Europejskiej.

Przedmiot ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Warszawa, 6 czerwca 2011 r.

BAS-WAPEiM-1265/11

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna
w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu
ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się
(przedstawiciel wnioskodawców: poseł Marek Pluta)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2009 r. Nr 5, poz. 47, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy określa zasady: korzystania przez osoby uprawnione z pomocy wybranej przez siebie osoby w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi i zakładami opieki zdrowotnej, właściwej obsługi osób uprawnionych w kontaktach z tymi instytucjami, dofinansowania kosztów kształcenia osób uprawnionych, członków ich rodzin oraz innych osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi w zakresie polskiego języka migowego, systemu językowo-migowego i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych na różnym poziomie, dofinansowania kosztów usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika oraz monitorowania rozwiązań wspierających komunikowanie się i ich dostępność. Osobą uprawnioną w rozumieniu projektu jest osoba doświadczająca trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności bez względu na przyczynę jego wydania. Proponowana ustawa przewiduje powołanie Polskiej Rady Języka Migowego jako organu doradczego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Zobowiązuje Radę Ministrów do przedstawiania informacji o funkcjonowaniu projektowanej ustawy w roku poprzednim w ramach składanej Sejmowi corocznie Informacji Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o działaniach podejmowanych w danym roku na rzecz realizacji postanowień uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych. Projekt przewiduje zmianę ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407, ze zmianami).

Proponowana ustawa ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Wiążące przepisy prawa Unii Europejskiej nie regulują kwestii, o których mowa w projekcie ustawy.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Przepisy projektu nie należą do materii regulacji wiążących przepisów prawa Unii Europejskiej.

4. Konkluzja

Przedmiot projektu ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się nie jest objęty wiążącymi przepisami prawa Unii Europejskiej.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla

Warszawa, 6 czerwca 2011 r.

BAS-WAPEiM-1266/11

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna
w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 Regulaminu Sejmu – czy
poselski projekt ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania
komunikowania się (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Marek Pluta)
jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt ustawy określa zasady: korzystania przez osoby uprawnione z pomocy wybranej przez siebie osoby w kontaktach z instytucjami publicznymi, służbami ratowniczo-interwencyjnymi i zakładami opieki zdrowotnej, właściwej obsługi osób uprawnionych w kontaktach z tymi instytucjami, dofinansowania kosztów kształcenia osób uprawnionych, członków ich rodzin oraz innych osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi w zakresie polskiego języka migowego, systemu językowo-migowego i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych na różnym poziomie, dofinansowania kosztów usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika oraz monitorowania rozwiązań wspierających komunikowanie się i ich dostępność. Osobą uprawnioną w rozumieniu projektu jest osoba doświadczająca trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności bez względu na przyczynę jego wydania. Proponowana ustawa przewiduje powołanie Polskiej Rady Języka Migowego jako organu doradczego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Zobowiązuje Radę Ministrów do przedstawiania informacji o funkcjonowaniu projektowanej ustawy w roku poprzednim w ramach składanej Sejmowi corocznie Informacji Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o działaniach podejmowanych w danym roku na rzecz realizacji postanowień uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. – Karta Praw Osób Niepełnosprawnych. Projekt przewiduje zmianę ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407, ze zmianami).

Przedmiot projektu ustawy nie jest objęty wiążącymi przepisami prawa Unii Europejskiej.

Projekt ustawy o języku migowym i innych środkach wspierania komunikowania się **nie jest projektem ustawy wykonującej** prawo Unii Europejskiej.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla